

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 5Co/172/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6120339915
Dátum vydania rozhodnutia: 20. 12. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Juraj Považan
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2022:6120339915.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Považana a členov senátu JUDr. Jany Richterovej a JUDr. Milana Chalupku, v sporovej veci žalobcov: 1/ H.. X. Š., nar. XX.XX.XXXX, 2/ A. Š., nar. XX.XX.XXXX, obaja trvale bytom v O., Q. XXX/XX, obaja zast. JUDr. Soňou Soboňovou, advokátkou v Nových Zámkoch, Podzámska 8330/32, proti žalovanému: Q. O., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom v O., B. XX/A, zast. Hagyar & Partners, s. r. o. so sídlom v Bratislave, Vlčkova 8/A, o zaplatenie 8.000,- € s príslušenstvom, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II zo dňa 22. apríla 2022 č.k. 16C/71/2020-132 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie m e n í tak, že žalobu žalobcov zamietá. Žalovanému priznáva nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100%.

odôvodnenie:

1/Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom sumu vo výške 8.000,- € spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 8.000,- € od 09.06.2020 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Súčasne žalobcom proti žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

2/Vychádzal zo zistenia, že dňa 14.07.2016 bola medzi žalobcami ako veriteľmi a žalovaným ako dlžníkom uzavretá Zmluva o pôžičke (ďalej len Zmluva) podľa § 657 a nasl. Občianskeho zákonníka. V zmysle článku III Zmluvy sa veritelia t.j. žalobcovia zaviazali požičať žalovanému ako dlžníkovi sumu 8.000,-€, pričom žalovaný ako dlžník sa zaviazal po uplynutí dohodnutej doby peňažnú čiastku veriteľom vrátiť. Zmluvné strany sa zároveň dohodli, že pôžička prenechaná veriteľmi dlžníkovi bude pôžičkou bezúročnou a bezúčelovou. V článku IV Zmluvy sa strany dohodli, že dlžník sa zaväzuje vrátiť prenechanú pôžičku veriteľom najneskôr do 10 dní odo dňa doručenia písomnej výzvy veriteľov adresovanej dlžníkovi na vrátenie pôžičky. Tieto skutočnosti medzi stranami sporu sporné neboli. Za nespornú skutočnosť považoval súd aj to, že žalobcovia listom označeným ako „Písomná výzva veriteľov adresovanej dlžníkovi na vrátenie pôžičky“ zo dňa 28.05.2020 vyzvali žalovaného na zaplatenie dlžnej čiastky vo výške 8.000,-€ do 10 dní odo dňa doručenia tejto výzvy. Výzva bola žalovanému riadne doručená dňa 29.05.2020.

3/Žalovaný počas konania vzniesol námietku premlčania žalobcami uplatneného nároku, ktorú odôvodňoval tým, že žalobcovia si mohli svoje právo uplatniť už deň nasledujúci po uzatvorení Zmluvy o pôžičke, t.j. dňa 15.07.2016. Z uvedeného dôvodu má teda žalovaný za to, že ich právo zaniklo ku dňu 15.07.2019. Nakoľko si žalobcovia svoje právo uplatnili voči osobe žalovaného až výzvou, ktorá mu bola doručená dňa 29.05.2020, mal žalovaný za to, že nárok uplatnený žalobcami je premlčaný.

4/Súd prvej inštancie mal za jednoznačne preukázané, že medzi stranami došlo k riadnemu uzavretiu Zmluvy o pôžičke, v ktorej sa strany dohodli na tom, že pôžička je bezúročná a bezúčelová, pričom v článku IV Zmluvy si strany dohodli spôsob vrátenia peňažných prostriedkov. Žalobcovia žalovaného listom zo dňa 28.05.2020 riadne vyzvali na vrátenie pôžičky, pričom výzva bola žalovanému doručená

dňa 29.05.2020. Z uvedeného teda vyplýva, že od nasledujúceho dňa začala žalobcom plynúť premlčacia doba. Dňa 23.07.2020 bol Okresným súdom Banská Bystrica vydaný Platobný rozkaz, z čoho je zrejmé, že žaloba bola podaná včas. Z vykonaného dokazovania mal súd taktiež za preukázané, že žalovaný dlžnú sumu v lehote dojednanej stranami v zmluve neuhradil a neuhradil ju ani v lehote určenej vo výzve na zaplatenie pôžičky zo dňa 28.05.2020. Procesnú obranu žalovaného, ktorý počas konania tvrdil, že medzi žalobcami a ním došlo k ústnemu uzavretiu dodatku k Zmluve na základe ktorého malo dôjsť k vráteniu požičanej sumy tým, že žalovaný prepísal na žalobcu 1/ motorového vozidla Škoda Octavia považoval súd za účelovú a nepreukázanú. Z výpisu z účtu predloženého žalobcami jednoznačne vyplýva, že žalobcovia poukázali na účet žalovaného dňa 14.07.2016 sumu 5.000,-€ a sumu 3.000,-€. Podľa názoru súdu taktiež neobstojí argumentácia žalovaného, že k prepisu motorového vozidla Škoda Octavia došlo na základe vzájomnej dohody a že tento úkon budú žalobcovia akceptovať ako úhradu dlžnej sumy. Žalovaný tieto tvrdenia súdu žiadnym relevantným spôsobom nepreukázal, pričom žalobcovia uzavretie akejkoľvek ústnej dohody o vyporiadaní dlhu zo Zmluvy o pôžičke odmietli. Okrem vyššie uvedeného súd zároveň zastal názor, že strany sporu si jasne a určito dojednali splatnosť pôžičky a takto upravené ustanovenie nie je možné považovať za v rozpore s dobrými mravmi.

5/S poukazom na vyššie uvedené podľa názoru súdu prvej inštancie neboli preukázané žiadne skutočnosti, ktoré by existenciu práva žalobcov na zaplatenie nimi uplatnenej sumy vylučovali. Súd uložil žalovanému okrem zaplatenia istiny povinnosť zaplatiť žalobcom aj úroky z omeškania vo výške 5 % ročne a to od nasledujúceho dňa po splatnosti pôžičky, tak ako si to strany dojednali v zmluve.

6/O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP.

7/Proti tomuto rozsudku v celom jeho rozsahu podal včas odvolanie žalovaný namietajúc záver súdu prvej inštancie o nepremlčaní práva. Z formulácie zmluvy o pôžičke je zrejmé, že čas plnenia bol ponechaný na vôli žalobcu 1/ ako veriteľa, na jeho písomnú výzvu na vrátenie peňazí, resp. medzi dlžníkom a veriteľom nebola vopred dohodnutá doba splatnosti pôžičky. Podľa § 101 OZ sa na premlčanie práva veriteľa vzťahuje všeobecná trojročná premlčacia doba. Pre začiatok plynutia premlčacej doby je teda rozhodný deň bezprostredne nasledujúci po dni, kedy došlo ku vzniku dlhu a nie deň, kedy došlo k splatnosti dlhu. Žalovaný má teda za to, že žalobcovia mohli prvýkrát požiadať dlžníka - žalovaného o vrátenie peňazí písomnou výzvou dňa 15.07.2016, a žalovaný bol povinný odo dňa obdržania písomnej výzvy poskytnutú pôžičku veriteľovi vrátiť. Splatnosť dlhu by nastala 15.07.2016 a nasledujúci deň, teda 16.07.2016 by mohol veriteľ prvýkrát podať návrh na začatie konania na zaplatenie požičanej nevrátenej sumy. Plynutie trojročnej premlčacej doby sa v danom prípade skončilo dňa 16.07.2019. Výzva žalobcov doručená žalovanému dňa 29.05.2020 resp. následne podaná žaloba boli teda realizované po uplynutí trojročnej premlčacej doby.

Vo vyššie uvedenej súvislosti žalobca poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR z 31.07.2008 sp. zn. 4Cdo/146/2008, obdobne tak rozsudok sp. zn. 7Cdo/1375/2015 z 23.08.2017, na ktoré súd prvej inštancie vôbec neprihliadol, týmito sa nezaoberal a nezdôvodnil, prečo ich aplikácia v tomto smere je vylúčená, resp. prečo sa odklonil od názoru NS SR.

Žalovaný námietku premlčania vzniesol bezodkladne a včas, je teda potrebné na túto prihliadať. Pokiaľ súd prvej inštancie rozhodol inak, došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a porušeniu dobrých mravov, súčasne súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Súd prvej inštancie nedostatočne vykonal dokazovanie a dospel tak i k nesprávnym skutkovým zisteniam, odôvodnenie rozsudku žalovaný považoval za nepresvedčivé a nepreskúmateľné. Skutkové a právne závery súdu prvej inštancie sú podľa žalovaného svojvoľné, neudržateľné a vychádzajú z nedostatočne zisteného skutkového stavu, resp. nesprávnej aplikácie právnej normy na zistený skutkový stav.

Žalovaný preto navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol, súčasne aby rozhodol o povinnosti žalobcov nahradiť žalovanému trovy tak prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania v plnom rozsahu.

8/Žalobcovia v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovaného považovali napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny. Poukazovali na nejednotnosť judikatúry vo veciach začatia plynutia premlčacej lehoty pri zmluvách, v ktorých nebola dohodnutá lehota splatnosti konkrétnym dátumom. Podľa nich, pokiaľ žalovaný sa opiera o ustanovenie § 563 OZ, kedy čas plnenia nie je v zmluve dohodnutý ani iným spôsobom daný, v danom prípade toto ustanovenie nemožno aplikovať, keď medzi stranami zmluvy bolo dojednané, že splatnosť požičanej sumy je do 10 dní odo dňa doručenia písomnej výzvy veriteľa. V prejednávanej veci teda bola splatnosť dojednaná v nadväznosti na udalosť - písomnú výzvu veriteľa. V prípade dojednania splatnosti ponechanej na vôľu veriteľa dlžník má možnosť dosiahnuť, aby veriteľ prejavil vôľu o splatnosti žalobou na uloženie vyhlásenia vôle. Naproti tomu, ak nie je čas plnenia v zmluve dohodnutý vôbec a nie je ani iným spôsobom určiteľný, dlžník nemá možnosť dôvodne podať takúto žalobu, z čoho možno vyvodiť, že dohoda o čase plnenia (splatnosti) ponechaného

na vôľu veriteľa je dojednaním, ktorým je čas plnenia dohodnutý. V prejednávanej veci teda súd prvej inštancie správne uzavrel, že nie je možné postupovať podľa § 563 OZ a to z dôvodu, že v zmluve o pôžičke uzatvorenej medzi stranami sporu bol riadne dohodnutý čas plnenia, teda nedošlo k naplneniu litery predpokladanej zákonom. Nie je teda možné sa prikloniť k záverom judikatúry, týkajúcej sa otázky plynutia premlčacej doby pri absentujúcej dohode o splatnosti v zmluve (§ 563 OZ).

Navyše žalovaný mal možnosť vrátiť dlh aj pred takto určenou lehotou splatnosti, nie je tak možné uzavrieť, že by mohlo dôjsť k neoprávnenému posúvaniu premlčacej doby na takmer neobmedzený čas. Konanie dlžníka, ktorý svoj dlh pred začatím plynutia lehoty splatnosti nesplnil, je v rozpore s dobrými mravmi a nemalo by tak požívať právnu, resp. súdnu ochranu.

V ďalšom žalobcovia upozornili, že v prejednávanej veci medzi stranami sporu existovali okrem záväzkových vzťahov aj vzťahy rodinné, založené uzatvorením manželstva medzi dcérou žalobcov a žalovaným, financie boli žalovanému požičané za účelom zlepšenia finančnej situácie v rodine žalovaného a dcéry žalobcov. Bolo nemysliteľné, aby žalobcovia žalovali manžela svojej dcéry a otca ich vnúčať na vrátenie pôžičky, keď jej jediným zmyslom bolo zlepšenie finančnej situácie v rodine žalovaného. Žalobcovia však vyzvali žalovaného na plnenie hneď po tom, ako sám z vlastnej iniciatívy prerušil rodinné putá so žalobcami a ich dcérou, nie je teda možné konštatovať, že by žalobcovia ako veritelia neoprávnené alebo vypočítavo odďaľovali začiatok plynutia premlčacej doby.

K argumentácii žalovaného ohľadne zániku zmluvy o pôžičke na základe prepisu motorového vozidla Škoda Octavia na žalobcu 1/ poukázali žalobcovia na to, že písomne uzatvorená zmluva môže byť zmenená len písomne, žalovaný mal tak povinnosť trvať na tom, aby takáto dohoda o zániku zmluvy bola vyhotovená v písomnej forme. Žalovaný však argumentoval čestnými prehláseniami osôb, ktoré neboli účastníkmi právneho vzťahu zmluvy o pôžičke, žalovaný tak svoje dôkazné bremeno neunesol. Žalobcovia preto navrhli napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť.

9/Žalovaný v odvolacej replike ohľadom namietanej nejednotnosti judikatúry s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Cdo/1375/2015, judikáty R 28/1984 a R 91/2004 považoval v tomto smere judikatúru za ustálenú, pričom práve prvoinštančný súd sa od ustálenej praxe odklonil bez akéhokoľvek zdôvodnenia. K odkazu na komentár z roku 2015 žalovaný uviedol, že komentár k občianskemu zákonníku nemožno považovať za právne záväzný názor, ide o subjektívny názor autora komentára, ktorý sa odlišuje od ustálenej rozhodovacej praxe označenej vyššie. K rozhodnutiu NS SR sp. zn. 4 Cdo/146/2008 uviedol, že práve toto rozhodnutie bolo odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu SR. Právny názor uvedený v tomto rozhodnutí je ojedinelou výnimkou v praxi súdov. Právny názor vyplývajúci z publikovaného rozhodnutia R 91/2004 bol prijatý aj v Českej republike, konečným prelomom v tejto oblasti bolo rozhodnutie Veľkého senátu občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu ČR vo veci sp. zn. 31 Cdo/3881/2009 zo dňa 09.10.2013. Veľký senát definitívne potvrdil, že pri absencii dohody o splatnosti dlhu premlčacia doba začína plynúť prvým dňom, kedy veriteľ mohol dlžníka vyzvať na splnenie dlhu, a to bez ohľadu na splatnosť dlhu neskôr určenej na základe výzvy veriteľa. S ohľadom na uvedené rozhodnutia a ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu SR je podľa žalovaného nutné v prípade žalobcov uzavrieť, že nárok bol na súde žalovaný oneskorene, po uplynutí premlčacej lehoty.

10/Žalobcovia v odvolacej duplike zotrvali na svojej argumentácii tvrdiac, že žalovaným vnesená námietka premlčania je jednoznačne v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaný mal možnosť vrátiť pôžičku aj pred začiatkom lehoty splatnosti, kedy by neplatil argument, že premlčacia doba bola zo strany žalobcov neoprávnené posúvaná či umelo predĺžovaná. Pôžička mala zlepšiť situáciu v rodine žalovaného a dcéry žalobcov, žalobcovia považovali za absurdné, ak by žiadali od žalovaného späť peniaze v čase, kedy žil s ich dcérou v manželskom zväzku, ktoré konanie by sa priečilo samotnému účelu poskytnutej pôžičke. V prejednávanej veci je preto nutné vziať na zreteľ aj skutočnosť, že by bolo prinajmenšom zvláštne, keby žalobcovia v zmluve so žalovaným vymedzili exaktný dátum splatnosti pôžičky, pretože ani jedna strana zmluvy nemohla predpokladať, kedy finančná situácia dovolí žalovanému pôžičku vrátiť.

Otázkou rozporu vnesenej námietky premlčania s dobrými mravmi sa zaoberal aj Ústavný súd SR v rozhodnutí zo dňa 20.04.2011 sp. zn. II. ÚS 176/2011, podľa názoru ktorého vo všeobecnosti nie je vylúčené, aby vnesenie námietky premlčania žalovaným mohlo byť považované za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, pretože výkon žiadneho práva nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. V rozpore s dobrými mravmi môže byť len taký výkon práva účastníkom v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu k vnesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premlčania bolo neprímerane tvrdým postihom. Pre posúdenie tejto primeranosti je potrebné vychádzať z konkrétnych

okolností prípadu, najmä vziať do úvahy charakter uplatneného práva, jeho rozsah a dôvody, pre ktoré právo nebolo uplatnené pred uplynutím premlčacej doby. V tejto súvislosti je tiež relevantné, či v konaní boli preukázané také dôvody a okolnosti prípadu, pre ktoré by mala byť námietka premlčania v rozpore s dobrými mravmi. Žalobcovia zaujali názor, že žalovaným vznesená námietka premlčania je výkonom práva, ktorý je jednoznačne v rozpore s dobrými mravmi podľa § 3 ods. 1 OZ, preto na takúto námietku nie je možné v konaní prihliadnuť. Pasivita žalobcov spočívajúca v tom, že nepodali na súde žalobu o vrátenie pôžičky v lehote do troch rokov počítaných odo dňa nasledujúceho po dni poskytnutia pôžičky, ako mali podľa tvrdenia žalovaného postupovať, teda nebola svojvoľná ani zavinená žalobcami, ale bola objektívne spôsobená skutočnosťou, že v tomto čase bol žalovaný súčasťou rodiny žalobcov, manželstvo trvalo a finančná situácia rodiny bola stále zlá.

11/Odvolací súd prejednal odvolanie žalovaného v rozsahu a z dôvodov ním vymedzených (379, 380 ods. 1 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

12/Účelom inštitútu premlčania v občianskoprávných vzťahoch je, aby oprávnený subjekt (veriteľ) pod hrozbou sankcie premlčania uplatnil (vykonal) svoje právo v ustanovenej premlčacej dobe, teda včas. Účinné vznesenie námietky premlčania práva znamená, že súd oprávnenej osobe nemôže premlčané právo priznať, keďže vznesením námietky premlčania zaniká nárok na autoritatívnu vynúiteľnosť uplatneného práva. Tento inštitút poskytuje východisko, ako predísť, resp. riešiť situácie, keď až po dlhšej dobe dochádza k uplatneniu majetkového práva zo strany veriteľa, a tak sa do záväzkových právnych vzťahov účastníkov vnáša právna neistota, resp. hrozba, že dlžník môže byť vystavený bez zreteľa na čas (bez obmedzenia doby) úspešnej žalobe zo strany veriteľa. V inštitúte premlčania sa premieňa pravidlo vigilanti bus iura scripta sunt (že zákony sú písané pre bdelych, teda pre tých, ktorí o svoje práva dbajú; alebo inak povedané, že právo patrí bdelym). Námietka premlčania predstavuje spravidla efektívny postup - obranu dlžníka proti hrozbe, že až po neúmerne dlhšej dobe si veriteľ uplatní svoje právo; na druhej strane možnosť tejto námietky donucuje (vedie) veriteľa k včasnému vykonaniu svojho práva. Ide tu o predvídané právne postupy účastníkov záväzkových právnych vzťahov, ktoré zodpovedajú účelu premlčania. Nemožnosť priznať oprávnenému subjektu premlčané právo nastane až vtedy, keď sú splnené tieto skutočnosti: a) uplynie právnym predpisom vymedzeného času (premlčacia doba), b) nevykonáva sa právo oprávneným subjektom v priebehu takto vymedzenej doby, c) povinný subjekt v rámci súdneho konania o uplatnenom práve účinne vznesie námietku premlčania (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 31.7.2009, sp. zn. 1 MCdo/8/2008).

13/Právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110 Občianskeho zákonníka, ďalej len OZ). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať (§ 100 ods. 1 OZ).

14/Pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 OZ).

15/Ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal (§ 563 OZ).

16/V súdnej veci žalobcovia (veriteľ) uzavreli dňa 14.07.2016 so žalovaným ako dlžníkom zmluvu o pôžičke podľa § 657 a nasl. OZ. V zmysle článku III Zmluvy sa veritelia t.j. žalobcovia zaviazali požičať žalovanému ako dlžníkovi sumu 8.000,-€, pričom žalovaný ako dlžník sa zaviazal po uplynutí dohodnutej doby peňažnú čiastku veriteľom vrátiť. V článku IV Zmluvy sa strany dohodli, že dlžník sa zaväzuje vrátiť prenechanú pôžičku veriteľom najneskôr do 10 dní odo dňa doručenia písomnej výzvy veriteľov adresovanej dlžníkovi na vrátenie pôžičky. Žalobcovia listom označeným ako „Písomná výzva veriteľov adresovanej dlžníkovi na vrátenie pôžičky“ zo dňa 28.05.2020 vyzvali žalovaného na zaplatenie dlžnej čiastky vo výške 8.000,-€ do 10 dní odo dňa doručenia tejto výzvy. Výzva bola žalovanému riadne doručená dňa 29.05.2020.

17/Súd prvej inštancie konštatoval, že od nasledujúceho dňa po doručení výzvy na vrátenie pôžičky začala žalobcom plynúť premlčacia doba, a keďže dňa 23.07.2020 bol Okresným súdom Banská Bystrica vydaný platobný rozkaz, je zrejmé, že žaloba bola podaná včas.

18/Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku plynutia premlčacej doby. V tejto súvislosti poukazuje na právny názor, ktorý v súčasnosti zastávajú sudy, aj odborná verejnosť a ktorý vychádza z judikátu R 28/1984, podľa ktorého možnosť vyvolania splatnosti záväzku, daná veriteľovi všeobecným ustanovením § 78 OZ (teraz § 563 OZ), prípadne špeciálnym ustanovením upravujúcim určitý právny vzťah, nesie so sebou súčasne i právo veriteľa vymáhať splnenie záväzku; potom (objektívne posudzované) môže svoje právo tiež vykonať. Prvá objektívna možnosť výkonu práva je daná okamihom, kedy veriteľ najskôr mohol o splnenie požiadať. V týchto prípadoch je treba považovať za deň rozhodný pre počiatok plynutia premlčacej doby ten deň, ktorý nasleduje po vzniku právneho vzťahu. Preto, ak ide o právo z časovo neobmedzeného právneho vzťahu, je

pre počiatok premlčacej doby rozhodný deň nasledujúci po dni, kedy došlo ku vzniku tohto právneho vzťahu, a nie deň, kedy došlo k splatnosti dlhu. Tento právny názor potvrdil aj Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo 174/2016 zo dňa 10.11.2016, v ktorom uviedol: „záver prijatý v judikáte R 28/1984 je ustáleným právnym názorom a s takýmto záverom sa stotožnila aj neskoršia súdna prax (viď. Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1Cdo 25/2013, zo dňa 24.06.2003, ktoré bolo publikované v zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR ako judikát R 91/2004“.

19/Pre začiatok plynutia premlčacej doby je teda rozhodný deň bezprostredne nasledujúci po dni, kedy došlo ku vzniku dlhu a nie deň, kedy došlo k splatnosti dlhu (napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 33 Odo 665/2002, sp. zn. 33 Cdo 2690/2008). Opozitný právny názor uvedený v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 146/2008 podmieňuje objektívny charakter plynutia premlčacej doby vyplývajúci z § 101 OZ tým, že ho robí závislým na subjektívnom prvku - rozhodnutí veriteľa, či výzvou na zaplatenie (§ 563 OZ) vyvolá alebo nie splatnosť dlhu. Akceptovanie názoru o viazanosti začiatku plynutia premlčacej doby na deň splatnosti dlhu a nie na deň vzniku právneho vzťahu, z ktorého dlžníkovi vznikla povinnosť na plnenie, by viedlo k neprípustnému posunutiu začiatku plynutia premlčacej doby (v zrejmom rozpore s účelom inštitútu premlčania) prakticky na neobmedzenú dobu podľa ľubovôle veriteľa (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 174/2016).

20/Vyššie uvedené právne závery neplatia len v prípade, ak splatnosť dlhu nebola vôbec dojednaná, ale aj v prípade, ak bola dojednaná tak, že sa ponecháva na vôli veriteľa (viď napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 33Cdo 2634/2008 z 28.1.2011, judikát R 104/2011). Občiansky zákonník neupravuje otázku ujednania o splatnosti dlhu ponechanej na vôli veriteľa, preto platí v občianskoprávných vzťahoch, že veriteľ môže dlžníka požiadať o jeho splnenie kedykoľvek; z toho potom plynie ten dôsledok, že za deň rozhodujúci pre počiatok behu premlčacej doby je treba považovať deň, ktorý nasleduje po vzniku dlhu.

21/V konkrétne prejednávanej veci k uzavretiu zmluvy o pôžičke došlo dňa 14.07.2016 a od nasledujúceho dňa, t.j. 15.07.2016 mohli veritelia požiadať dlžníka o vrátenie peňazí, ktorý ich bol povinný vrátiť do 10 dní. Z vykonaného dokazovania nevyplynuli žiadne objektívne okolnosti, ktoré by veriteľom bránili vo výkone tohto práva. Splatnosť dlhu by potom nastala 25.07.2016 a nasledujúci deň by mohli veritelia prvýkrát podať žalobu na vrátenie pôžičky. Od tohto dátumu začala plynúť trojročná premlčacia doba, ktorá uplynula 25.07.2019. Samotná písomná výzva veriteľov bola žalovanému doručená až dňa 29.05.2020, následná žaloba tak bola podaná po uplynutí zákonom stanovenej trojročnej premlčacej doby.

22/Žalobcovia v odvolacej duplike namietali, že žalovaným vznesená námietka premlčania je jednoznačne v rozpore s dobrými mravmi, keď žalovaný mal možnosť vrátiť pôžičku aj pred začiatkom lehoty splatnosti, kedy by neplatil argument, že premlčacia doba bola zo strany žalobcov neoprávnené posúvaná či umelo predĺžovaná, pôžička mala zlepšiť situáciu v rodine žalovaného a dcéry žalobcov, žalobcovia považovali za absurdné, ak by žiadali od žalovaného späť peniaze v čase, kedy žil s ich dcérou v manželskom zväzku, ktoré konanie by sa priečilo samotnému účelu poskytnutej pôžičky.

23/Právna úprava premlčania vychádza z potreby zvýšenia právnej istoty v právnych vzťahoch. Základným účelom tohto inštitútu je pôsobiť na subjekty občianskoprávných vzťahov, aby včas pristupovali k uplatňovaniu si svojich subjektívnych práv a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po neobmedzenú dobu nútené plniť si svoje povinnosti, a aby im bola zabezpečená ochrana v prípade oslabenia ich dôkaznej povinnosti v prípadnom súdnom konaní so značným časovým odstupom.

24/V oblasti premlčania je výrazom špecifickej povahy blízkych vzťahov ustanovenie § 114 OZ, ktoré počíta s tým, že kým sa vzťah medzi veriteľom a dlžníkom vyznačuje určitým rodinným statusom, veriteľ zvyčajne nepristupuje k aktívnemu vymáhaniu svojich oprávnených nárokov voči dlžníkovi. Predmetné ustanovenie preto modifikuje plynutie premlčacej doby medzi zákonnými zástupcami na jednej strane a maloletými deťmi a inými zastúpenými osobami na druhej strane a medzi manželmi tak, že premlčanie sa medzi týmito osobami ani nezačína, ani neplynie, ak nejde o úroky a opakujúce sa plnenie.

25/Žalobcovia vo svojom vyjadrení argumentovali, že ich pasivita, spočívajúca v tom, že nepodali na súde žalobu o vrátenie pôžičky v lehote do troch rokov počítaných odo dňa nasledujúceho po dni poskytnutia pôžičky, ako mali podľa tvrdenia žalovaného postupovať, nebola svojvoľná ani zavinená žalobcami, ale bola objektívne spôsobená skutočnosťou, že v tomto čase bol žalovaný súčasťou rodiny žalobcov, manželstvo žalovaného s dcérou žalobcov trvalo a finančná situácia rodiny bola stále zlá.

26/Vo veci sp. zn. 7Cdo/507/2014 Najvyšší súd SR vyslovil názor, že aplikácia inštitútu dobrých mravov vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania „by mala byť len výnimočná a nemala by zhojovať neznalosť zákona, t.j. neznalosť plynutia premlčacích dôb. V tomto smere je potrebné poukázať aj na jednu zo základných zásad súkromného práva - vigilanti bus iura scripta sunt - právo patrí bdelym. Preto je potrebné pri skúmaní otázky, či je vznesenie námietky premlčania v rozpore s dobrými mravmi, skúmať, či účastník konania, ktorý sa dovoľáva rozporu s dobrými mravmi v súlade s § 3 ods. 1 OZ,

postupoval s dostatočnou mierou starostlivosti a opatrnosti práve v súlade so zásadou vigilantibus iura, ktorá predpokladá, že každý zodpovedá za náležitú mieru predvídavosti a opatrnosti nielen pri vzniku právneho vzťahu, ale aj pri uplatňovaní svojich práv a výkone svojich práv a povinností z neho vyplývajúcich."

27/Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 176/2011 konštatoval, že „vo všeobecnosti nie je vylúčené, aby vznesenie námietky premlčania žalovaným mohlo byť považované za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, pretože výkon žiadneho práva nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. O takýto prípad však môže ísť iba výnimočne. V rozpore s dobrými mravmi môže byť však len taký výkon práva účastníkom v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu ku vznesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premlčania bolo neprimerane tvrdým postihom. Pre posúdenie primeranosti postihu je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu, najmä vziať do úvahy charakter uplatneného práva, jeho rozsah a dôvody, pre ktoré právo nebolo uplatnené pred uplynutím premlčacej doby.“

28/Odvolací súd tvrdenie žalobcov, že žalovaným vznesená námietka premlčania je jednoznačne v rozpore s dobrými mravmi, nepovažoval za dôvodné. V zásade totiž platí, že vznesenie námietky premlčania je uplatnením práva, ktoré zákon predpokladá, a len výnimočne možno dospieť k záveru, že ide o uplatnenie práva v rozpore s dobrými mravmi, pričom tento záver musí byť odôvodnený okolnosťami toho-ktorého prípadu. Nie je možné za zneužitie práva považovať bez ďalšieho skutočnosť, že námietku premlčania vzniesol žalovaný, ktorý bol v minulosti so žalobcami v príbuzenskom pomere ako manžel dcéry žalobcov, keď v oblasti premlčania výrazom špecifickej povahy blízkych vzťahov je výlučne ustanovenie § 114 OZ, ktoré modifikuje plynutie premlčacej doby (len) medzi zákonnými zástupcami na jednej strane a maloletými deťmi a inými zastúpenými osobami na druhej strane, resp. medzi manželmi, čo nie sú prípady súdnej veci. Zároveň nie je možné akceptovať argumentáciu žalobcov, že uplatnenie námietky premlčania žalovaným je výrazom zneužitia práva na úkor účastníka, ktorý márne plynutie premlčacej doby nezavinil, nakoľko žalobcom nič nebránilo podať žalobu v rámci objektívnej premlčacej doby, teda uplatniť si nárok včas. Tvrdenie žalobcov, že ich pasivita nebola svojvoľná ani nimi zavinená, ale bola objektívne spôsobená skutočnosťou, že v tomto čase bol žalovaný súčasťou rodiny žalobcov, manželstvo žalovaného s dcérou žalobcov trvalo a finančná situácia rodiny bola stále zlá, malo podľa názoru odvolacieho súdu práve zvýšiť mieru predvídavosti a opatrnosti na ich strane pri uplatňovaní svojich práv a výkone svojich práv a povinností z neho vyplývajúcich.

29/Z vyššie uvedených dôvodov potom odvolaciu súdu neostalo, než napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť (§ 388 CSP) a žalobu žalobcov zamietnuť.

30/Vzhladom na skutočnosť, že odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie, rozhodol aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie (§ 396 ods. 2 CSP). V danom prípade žalovaný bol v spore plne úspešnou stranou (§ 255 ods. 1 CSP), v ktorom rozsahu potom odvolací priznal žalobcovi nárok na náhradu trov tak prvoinštančného, ako i odvolacieho konania.

31/Toto rozhodnutie senátu odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).